

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Музейна археологія

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ,
АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА.....

Рівень освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-наукова програма підготовки
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-наукової програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач

Контакти

Третій (освітньо-науковий)

03 Гуманітарні науки

032 Історія та археологія

Докторів філософії

4

3 рік, 5 семестр

Вибіркова дисципліна

згідно з розкладом

українська

щовівторка 13.05–14.20 (108 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на
платформі ZOOM).

кандидат історичних наук, доцент

Черненко Олена Євгенівна

E-mail olchernenko20@gmail.com

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Музейна археологія» охоплює коло теоретичних, практичних та етичних проблем, пов'язаних із зібранням, збереженням, вивченням та використанням археологічних матеріалів у музейних зібраннях України та Світу (формування та облік колекцій, заходи по їх збереженню; робота науковця з музейними предметами археологічного походження; практика експонування археологічних матеріалів

тощо). Особлива увага приділяється проблемі включення об'єктів археологічної спадщини вітчизняного музейного фонду в соціокультурний простір сучасності. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування знань і навичок, необхідних спеціалістам в галузі гуманітарних наук спеціальності історія та археологія. Здобувачі вищої освіти мають також можливість оволодіти первинними практичними навичками фахової діяльності, спрямованої на використання музейної експозиції та музейного фонду у науковій, освітній і виховній роботі та ознайомитись з головними проблемами, що існують в цій галузі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія та практика діяльності музеїв у галузі археології. Програма навчальної дисципліни складається з 3 змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Археологічне музейництво в Україні та Світі.

Змістовий модуль 2. Археологічні матеріали у музейних зібраннях: проблеми формування колекцій, їх обліку та збереження.

Змістовий модуль 3. Археологічні матеріали в експозиційній роботі музеїв.

Метою викладання навчальної дисципліни є система знань щодо діяльності музеїв в галузі археології а також ознайомлення з методикою збирання, збереження та використання об'єктів археологічної спадщини у практиці музейної роботи.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПІ	Компетентності
ЗК 1	Здатність до системного наукового мислення для здійснення дослідницької діяльності на основі власного наукового досвіду та світогляду.
ЗК 2	Здатність до вирішення актуальної наукової проблеми шляхом аналізу наявного наукового доробку та створення нових знань та методів для її розв'язання.
ЗК 3	Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, формулювати та експериментально перевіряти наукові гіпотези, планувати, розробляти та реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.
ЗК 6	Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних

	технологій, комп'ютерних засобів та програм для реалізації своєї дослідницької діяльності.
ЗК 7.	Здатність працювати в команді з дотриманням етичних зобов'язань, інтегруватися у світове наукове середовище, керуючись принципами академічної доброчесності
ЗК 8	Здатність до неупередженого сприйняття та аналізу існуючих наукових ідей та концепцій, об'єктивної оцінки власних наукових здобутків, до критичності і самокритичності.
ФК 1	Здатність до комплексного вивчення та системного розуміння предметної галузі за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.
ФК 3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних та археологічних джерел, їхнього широкого використання для написання дисертаційного дослідження.
ФК 4	Здатність інтерпретувати результати наявних наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення, виявляти й аргументовано критикувати фальсифіковані та псевдонаукові розробки з історії та археології.
ФК 5	Здатність до опанування наукової термінології, вільного оперування нею у власній науковій діяльності.
ФК 6	Здатність до використання сучасних методів та методологічних практик історичного та археологічного досліджень для комплексного вивчення дослідницького об'єкту та максимальної реконструкції відповідного історичного зрізу.
ФК 7	Здатність презентувати результати наукових досліджень з історії та археології в усній і письмовій формі з урахуванням галузевої специфіки відповідно до національних та міжнародних стандартів

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна та заочна форми			
	Усього	включно з		
		л	пр	срс
Змістовий модуль 1. Археологічне музейництво в Україні та Світі.				
Тема 1. Археологічні музеї та археологія у музеї	7	2		5

Тема 2. Археологічне музейництво: досвід та перспективи розвитку	7	2	2	5
Тема 3. Археологічне музейництво в Україні від часу становлення до сьогодення	9	2	2	5
Усього за модуль 1	23	6	2	15
Змістовий модуль 2. Археологічні матеріали у музейних зібраннях: проблеми формування колекцій, їх обліку та збереження				
Тема 4. Методика та практика формування археологічного зібрання музейного фонду	7	2		10
Тема 5. Облік, збереження, науковий опис та вивчення археологічних матеріалів музейного фонду	9	2	2	10
Тема 6. Реставрація археологічних матеріалів у практиці роботи музеїв	9	2	2	8
Усього за модуль 2	25	6	4	28
Змістовий модуль 3. Археологічні матеріали в експозиційній роботі музеїв				
Тема 7. Археологічні матеріали в експозиційній роботі: теорія та практика використання	9	2	2	11
Тема 8. Методика експонування нерухомих об'єктів археологічної спадщини	9	2	2	11
Тема 9. Методика експонування рухомих об'єктів археологічної спадщини	9	2	2	9
Тема 10. Методика та практика використання археологічних експозицій в освітній та виховній роботі	9	2	2	10
Усього за модуль 3	36	8	8	41
Усього годин	120	20	16	84

Тематика практичних занять

Модуль 1.

Тема 1. Археологія в музеях Світу: проблема збереження та реституції музейних цінностей.

Тема 2. Археологічне музейництво в Україні: минуле та сьогодення.

Модуль 2.

Тема 3. Методика наукового опису музейних предметів археологічного походження.

Тема 4. Реставрація та консервація об'єктів археологічної спадщини у практиці роботи музеїв.

Модуль 3.

Тема 5. Археологічна експозиція: методика створення.

Тема 6. Об'єкти археологічної спадщини в музеях історичного профілю: методика експонування.

Тема 7. Об'єкти археологічної спадщини у практиці роботи заповідників різного профілю: методика збереження та використання.

Тема 8. Археологічне музейництво: використання інноваційних технологій.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі акти та положення, що регламентують діяльність музеїв у галузі археології:

1. Закон України «Про музеї та музейну справу».
2. Закон України «Про охорону культурної спадщини»
3. Закон України «Про охорону археологічної спадщини».

Основна:

1. Археологічні матеріали: методика польових досліджень, камеральна обробка, науковий опис, облік та зберігання. Методичні рекомендації. Біла Церква, 2017.
2. Бондар М.М. Мезенцева Г.Г. Славін Л.М. Нариси музейної справи. Київ, 1959.
3. Білас Н.М., Тимець І.В., Целуйко О.П. Сучасний краєзнавчий музей та археологія: шляхи співпраці та взаємодопомоги // Археологія і давня історія України. 2012. Вип. 9. С. 45-50
4. Вайдахер Ф. Загальна музеологія. Львів, 2005.
5. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство. Київ, 2008.
6. Шевченко В.В. Музеєзнавство: навчальний посібник для дистанційного навчання. Київ, 2007.
7. Якубович В.І. Музеєзнавство. Кам'янець-Подільський, 2006.

Додаткова:

1. Археологія, музеєзнавство, пам'яткознавство: освітній та дослідницький аспекти. Збірка наукових статей. Київ, 2019.
2. Брич М.Т. Архітектурно-просторова організація музеїв під відкритим небом в Україні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури. Львів, 2020.
3. Велина Л.П. Роль образної побудови експозиції у системі музейної комунікації (аспект розбудови української школи музеєтворення). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Харків, 2000.

4. Клейн Л.С. Кодекс етики археолога як справа честі країни // Археологія. 2009. №1. С. 100-102.
5. Кодекс етики професійного археолога // Археологія. 2006. № 4, с. 105–107.
6. Кодекс музейної етики від ICOM // Наукові записки Державного Природничого музею. Львів, 2007. Випуск № 23. С. 3–16.
7. Курило О.Ю. Нариси розвитку археології в музеях України: історія, дослідники, меценати. Київ, 2002.
8. Мезенцева Г.Г. Музеєзнавство. Київ, 1986.
9. Методичні рекомендації з деяких питань художнього оформлення музейної експозиції. Донецьк, 2003.
10. Музей: Менеджмент і освітня діяльність. Львів, 2009.
11. Мінжулін О. Реставрація творів з металу. Київ, 1998.
12. Переміщення культурних цінностей через державний кордон та їх реституція як складова частина позитивного іміджу України // Проблеми збереження музейної та архівної спадщини в сучасній Україні в контексті втрат Львівського архіву: допом. матеріали до «круглого столу». Київ, 2005. С. 108–112
13. Речі і час: експонати Археологічного музею. Каталог. Київ, 2021.
14. Самойленко, І. Польові археологічні колекції як основа музейного зібрання (на прикладі музею Херсонського державного університету) // Scriptorium nostrum, 2015. № 1-2. С. 99-106.
15. Смирний Д.В. Нові засоби дизайну у середовищі музейних комплексів // Дизайн. Архітектура. Образотворче мистецтво. Археологія. Полтава, 2007. Вип. 4.
16. Супруненко О.Б. Археологія в діяльності першого приватного музею України (Лубенський музей К.М.Скаржинської). Київ–Полтава: Археологія, 2000.
17. Стрельник М. Пам'ятки культури Київської Русі в експозиції національного музею історії України // Історія в школах України. 2003. № 6.
18. Федорова Л.Д. Становлення і розвиток музеїв історії міст України (XIX—XX ст.). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата істор. наук. Київ, 1994
19. Черненко О.Є. Археологічна колекція Чернігівського історичного музею (1896-1948). Чернігів, 2007.
20. Яненко А. Історія музейної археології УСРР (1919-1934). Київ, 2016.
21. David Dean. Museum Exhibition. Theory and Practice. London and New York, 1994, 1996.
22. Musteață, S. Etica și deontologia profesională în Archeologie, Tyragetica, 2009. III (XVIII). 1. S. 353–360.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Аспірант має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями історії та археології, історіографії, права;

- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;

- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Аспірант зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших здобувачів вищої освіти і викладача;
- виконати індивідуальні практичні завдання, підготовка яких є обов'язковою умовою допуску до заліку. Аспірант, який не виконав індивідуальні практичні завдання, до заліку не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Аспіранти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проектної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	10	1	10
Робота на практичному занятті	7	7	49
Самостійна робота	7		16
Екзамен	1	25	25
Усього:			до 100

